

DE GROTVERGELIJKING (Politeia,514a1-518b5)

a. De mensen geboeid in de grot

- 1 Hierna nu, zei ik, moet je met een dergelijke toestand onze natuur vergelijken wat betreft (geestelijke) ontwikkeling en gebrek aan ontwikkeling. Stel je namelijk voordat mensen als het ware in een onderaardse grotachtige woonruimte, hebbende / met de toegangsweg geopend naar het licht, diep langs de hele grot, hierin van jongs af in de boeien geslagen zitten zowel wat betreft hun benen als hun nekken, zodat zij op hun plaats blijven en alleen vooruit
- 5 zien/kijken, en dat zij door de boei niet in staat zijn om hun hoofden in de rondte om) te draaien en (stel je voor) dat er een licht van vuur voor hen van boven en van verre brandt achter hen, en (stel je voor) dat er tussen het vuur en de gevangenen een weg is op een hoger niveau, en stel je voor dat daarlangs een muurtje is gebouwd, zoals bij poppenspelers vóór de mensen de schermen staan waarboven zij hun kunsten vertonen.
Ik zie het, zei hij.

b. Wat de gevangenen zien en horen

- 1 Stel je nu verder voor dat mensen langs dat muurtje allerlei voorwerpen dragen die boven het muurtje uitsteken en standbeelden, en andere levende wezens van steen en van hout en van allerlei andere materialen gemaakt, terwijl sommigen van degenen die (de voorwerpen langs het muurtje) dragen, zoals voor de hand ligt, praten en anderen zwijgen.
Een vreemde vergelijking, zei hij, zeg/maak je en over vreemde gevangenen spreek je.
- 5 (Over gevangenen die) gelijk zijn aan ons mensen, zei ik. (Dat zeg ik) want denk jij dat mensen die in die situatie verkeren in de eerste plaats iets anders van zichzelf en van elkaar gezien kunnen hebben dan de schaduwen die door het vuur op de recht tegenover hen liggende wand van de grot geworpen worden? Natuurlijk niet, zei hij, als zij inderdaad gedwongen zijn hun hoofden onbeweeglijk te houden hun hele leven lang. Wat zeg je van de dingen die langs worden gedragen? Is daarmee niet hetzelfde het geval?
- 10 Zeer zeker. Als zij in staat waren met elkaar te praten, denk jij dan niet dat zij die dingen die zij nu precies zien als de werkelijkheid beschouwen?
Dat is noodzakelijk.
Stel nu verder eens dat de gevangenis van de recht tegenover liggende wand ook echo heeft.
- 15 Wanneer iemand van degenen die langs ('t muurtje)lopen zou praten, denk je dat zij iets anders als de bron van het geluid zouden beschouwen dan de passerende schaduw? Bij Zeus dat denk ik niet, zei hij. Zeer zeker, zei ik, zouden dergelijke mensen niet iets anders als de waarheid beschouwen dan de schaduwen van de voorwerpen.
- 20 Dat is absoluut noodzakelijk, zei hij.

c. Een gevangene wordt losgemaakt binnen de grot

- 1 Bekijk nu, zei ik, van hen de bevrijding van / uit de boeien en de genezing van hun onverstand, wat voor een die zou zijn, als ongeveer de volgende in overeenstemming met de natuur hun overkomt; wanneer iemand losgemaakt is en gedwongen wordt plotseling op te gaan staan en zijn nek om te draaien en te lopen en naar het licht te kijken en als hij, wanneer hij al deze dingen doet, pijn voelt en door de schitteringen niet in staat is die dingen duidelijk te onderscheiden waarvan hij toen de schaduwen zag,
- 5 wat denk je dat hij zou zeggen, als iemand tegen hem zegt dat hij toen flauwekul zag, maar dat hij nu, nog dichterbij de werkelijkheid en gewend naar meer werkelijke dingen, juist zag, en (als) hij (die iemand) in het bijzonder hem, wanneer hij (hem) elk van de voorbijkomende voorwerpen aanwijst, op zijn vraag dwingt te antwoorden wat het is? Denk je niet dat hij in onzekerheid zou verkeren en dat hij de dingen die toen werden gezien als meer waar / werkelijk zou beschouwen dan de dingen die nu worden aangewezen? Ja, veel meer, zei hij.
- 10 Als iemand hem dwingt naar het licht zelf te kijken, denk je dan ook niet dat hij pijn zou voelen aan zijn ogen en zou vluchten terwijl hij zich omkeert naar die dingen die hij kan onderscheiden, en die dingen in feite duidelijker zou vinden dan de dingen die worden getoond?
Zo is het, zei hij.